

Erklæring fra den syvende konferansen for sameparlamentarikere i Árviesjávrrie, 31. mai 2023.

Parlamentarikere fra sametingene i Sápmi uttaler følgende:

Vi, sameparlamentarikere i Aanaar, Giron og Kárášjohka, bekrefter at sametingene har åpen tilgang for samiske individer som oppfyller de etterspurte kriteriene for å bli registrert i valgmannstallet. Til sammen er de frivillig registrerte samiske individene over 30 000 i antall.

Vi samer er urbefolkningen i Sápmi I uminnelige tider har vårt folk levd av og forvaltet landet og vannet med den største omhu og respekt. Vi er en del av Sápmis landskap. Våre liv – vår kultur og levebrød – er tilpasset den fleksible balansen mellom det naturen kan gi og det vi kan bruke uten å utarme naturen. Vår livsførsel krever et mangfold av dyp kunnskap, åpenhet og eget ansvar, både fra den enkeltes og samfunnets side.

Vi understreker at det er i Sápmi vår kultur og rettigheter som et særegent folk ble etablert.

På grunnlag av de tidligere uttalelsene fra de seks parlamentariske konferansene og i god tro mot den europeisk parlamentarismen, vil vi skape en progressiv utvikling der grenseoverskridende aktiviteter oppmuntres.

Bekrefter at det samiske folk er like mye verdt som andre folk, og at vi skal gis retten til å handle og betrakte oss selv som annerledes og at dette skal respekteres.

Bekrefter at rasisme er en kraft som gjennomsyrrer det vestlige samfunnet og som underbygger den strukturelle og institusjonelle diskrimineringen i Europa og de nordiske landene.

Samenes nasjonaljoik er Sámielatnan Duoddariid.

1) Europas grønne avtale som presentert av EU-kommisjonen: "**vil transformere unionen til en moderne, ressurseffektiv og konkurransedyktig økonomi**" og også "**gjøre klima- og miljøutfordringer til muligheter - - - gjøre overgangen rettferdig og inkluderende for alle.**" Å skape gevinst i Arktis krever en troverdig overgang både nedgiring og økt gjenbruk.

Som urfolk i Europa motsetter vi oss ethvert forsøk på å utnytte våre landområder og vann uten vårt samtykke og uten beskyttelse av vår kultur, levebrød og livsstil.

Vi krever umiddelbar implementering av de internasjonale menneskerettighetsinstrumentene som ILO 169, UNDRIP, ICCPR og ICESCR for å fremme urfolks kulturer og beskytte våre rettigheter til land og vann i samsvar med internasjonal lov.

FORSLAG

Oversatt till norsk

2) Alle aktører, herunder statlige selskaper, med virksomhet som berører natur og miljø i samenes tradisjonelle områder, bør i sine søknader om tillatelser ha en policy om hvordan de skal beskytte, respektere og anerkjenne menneskerettigheter og urfolk.

Vi ber om at det etableres menneskerettighetsstandarder og retningslinjer for alle aktører i Arktis.

3.) Høyesteretts dommer i de ulike nordiske statene ga det samiske samfunnet rett i forhold til nasjonal statlig lovgivning.

Vi minner om at oppfyllelse av dommer, konvensjoner eller andre konstruktive overenskomster, og et forhold basert på dialog og samarbeid, er grunnlaget for et pålitelig og varig partnerskap mellom de nordiske statene og sametingene.

4) Samenes tradisjonelle levesett med skikker, bruk, matforsyning og åndelighet er en del av vår kulturs verdier. Disse unike praksisene krever beskyttelse, respekt og anerkjennelse på både nasjonalt og regionalt nivå. WHO sier: "Helse er en tilstand av fullstendig fysisk, mentalt og sosialt velvære og ikke bare fravær av sykdom eller funksjonshemming."

Vi krever at de nordiske statene etablerer og anvender rettsvern for samenes sosiale velferd.

5) Tradisjonell mat er viktig for samenes identitet og kultur. Matkulturen er preget av naturlige sesongvariasjoner og styres av periodisk tilgjengelighet av bær, fugler, fisk, urter, elg, planter, rein og småvilt. Et viktig grunnlag for den gode kvaliteten på samisk mat er en ren, uberørt natur og et levedyktig og bærekraftig samisk bomiljø. Samenes særegne jakt, fiske og innsamling av spiselige planter bidrar til matforsyningen i Arktis.

Vi, som et urfolk, uttrykker vår rett til å opprettholde matsuverenitet.

6) De begrensede naturressursene i Sápmi har blitt sterkt påvirket av ubegrenset aggressiv utvinning de siste 100 årene. Nasjonalparker, naturvernområder og biosfæreområder må være sammenhengende områder også på tvers av landegrensene. Vi uttrykker vår beslutning om sammenhengende grenseoverskridende områder for å beskytte motstandskraften og bekjempe global den oppvarmingen. Internasjonale menneskerettighetsinstrumenter bekrefter at urfolk har rett til selvbestemmelse fordi de utgjør et folk. Dette er i samsvar med Artikkel 1 i FNs konvensjoner fra 1966 om sivile og politiske rettigheter og økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter.

Vi uttrykker vår rett til å bruke samenes selvbestemmelse til å etablere en grenseoverskridende samisk region for å beskytte vår kultur, biologiske mangfold og fremtid.

7) Agenda 2030 er en handlingsplan med mål om overgang til et bærekraftig samfunn og velstand for mennesker og planeten. Agenda 2030s mål og delmål er integrert og udelelig og dekker alle fire dimensjoner av bærekraftig utvikling: den økonomiske,

FORSLAG

Oversatt till norsk

den sosiale, den kulturelle og den miljømessige. Mål nummer 15 av Agenda 2030 fremmer: Beskytte restaurering og fremme bærekraftig bruk av landbaserte økosystemer, bærekraftig forvaltning av skog, bekjempe ørkenspredning.

Vi erkjenner at matsikkerhet har flere dimensjoner, inkludert helse, velvære, språk, identitet og levebrød; som krever en helhetlig tilnærming og direkte engasjement fra det samiske folket.

“Erklærer at vi i fellesskap anser oss forpliktet til å forvalte og videreføre vår felles arv fra våre forfedre og formødre til beste for det samiske samfunnet, og at vi fortsetter å beskytte våre umistelige urfolksrettigheter til land, vann og naturressurser – basert på våre folks bruk av disse områdene i uminnelige tider.”

***Jáhkåmáhkke deklarasuovna.** Oversatt sitat fra uttalelsen av den første parlamentariske konferansen holdt i Jáhkåmáhkke 24. februar 2005.*